

Podcast Konkurrenten

Avsnitt 40: I ett korrumpert samhälle är det ingen som sopsorterar

Textversion av Konkurrenten avsnitt 40 (publicerat 25 juni 2019), vill du hellre lyssna på avsnittet kan du ta del av det på vår webbplats www.konkurrensverket.se/konkurrenten.

Marie Strömberg Lindvall:

Hej och välkommen till Konkurrensverkets podcast Konkurrenten där vi pratar om konkurrens- och upphandlingsfrågor. Jag heter Marie Strömberg Lindvall och jag arbetar på Konkurrensverkets kommunikationsavdelning. I dag är ämnet för podden korrupktion. Det är en viktig fråga för oss här på Konkurrensverket och något vi fokuserar allt mer på. Det är också en fråga där vi samarbetar med flera olika organisationer och en av de organisationerna är Institutet mot mutor. Därför har vi bjudit in organisationens generalsekreterare Natali Phalén hit till podden. Välkommen hit Natali!

Natali Phalén:

Tack så mycket.

Marie Strömberg Lindvall:

Kul att du är här.

Natali Phalén:

Kul att vara här.

Marie Strömberg Lindvall:

Jag tänkte att vi skulle prata om dig och ditt arbete och organisationens arbete. Men först skulle jag att vi kastar oss rakt in i korrupktionens hjärta om man kan säga så. Jag vet att ni tidigare publicerade en rapport som heter Mutbrott i Sverige 2018 och där beskriver ni bland annat den typiske mutbrottslingen och den typiska mutan. Skulle du kunna berätta hur den typiske mutbrottslingen ser ut och vad det är hen har blivit mutad med?

Natali Phalén:

Jag kan börja med att säga att hen är en han och statistiskt sett så är det en man i femtioårsåldern som arbetar på givarsidan i någon privat verksamhet och på mottagarsidan inom offentlig verksamhet. Och om man sedan ser till själva mutan, den typiska svenska mutan, så är det i de flesta fallen fråga om pengar i olika former. Men trattar man bort de här pengafallen så ser vi att det finns en hel del andra typer av mutor som för många kanske är mindre uppenbara. Det rör sig om resor av olika slag. Ibland konferensresor, förklädda sådana, för om man tittar närmare så är det rena nöjesresor. Det kan röra sig om olika typer av tjänster, renoveringar eller rabatter från ett leverantörssortiment och också rena sakgåvor. Ibland är det produkter typisk sett från ett leverantörssortiment till en beställare.

Marie Strömberg Lindvall:

Det här är den typiske mutbrottslingen. Har det sett ut så här sedan lång tid tillbaka eller har du sett några förändringar över tid? Är det så här det har sett ut?

Natali Phalén:

Det är så här det har sett ut även om man går tillbaka. Vi har gått tillbaka en dryg tioårsperiod. Och då har det varit, kanske inte samme man, men mannen i det här åldersspannet och den här typen av mutor som vi ser i Sverige.

Marie Strömberg Lindvall:

Kan du se om det är någon särskild bransch som är särskilt utsatt eller rör det sig över tid?

Natali Phalén:

Man kan säga att korruption är inte ett enskilt branschproblem och problem med mutor finns inom alla branscher men det finns några branscher som utmärker sig särskilt. En av dem är bygg- och anläggningssektorn och en annan bransch är faktiskt vård och omsorg.

Marie Strömberg Lindvall:

Vi ska återkomma till det litet senare sedan här i podden. Vi ska prata litet grann om bygg- och anläggning tänkte jag. Men innan vi ger oss i kast med de frågorna så tänkte jag fråga dig om dig själv litet grann. Vad är det som driver dig att jobba med de här frågorna? Vad är det som gör att du tycker att det här är något som du vill ägna dina dagar åt?

Natali Phalén:

För mig är korruption, eller kanske snarare antikorruption, bland det viktigaste som vi har i samhället, frånvaro av korruption. Det här är en grundläggande samhällsfråga som ytterst handlar om tillit i samhället och att vi litar på att systemet och myndigheter fungerar som de är tänkta att göra. Och det är också en grundläggande rättvisefråga. Att frånvaron av korruption medför ökade möjligheter för alla att ta sig fram på lika villkor. Med det som utgångspunkt så är

det inte så särskilt svårt att motivera att gå upp varje morgon och jobba med de här frågeställningarna.

Marie Strömberg Lindvall:

Och du jobbar på Institutet mot mutor. Kan du berätta litet grann om organisationen? Ni har ganska många år på nacken faktiskt.

Natali Phalén:

Ja, ända sedan 1923.

Marie Strömberg Lindvall:

Det är litet oväntat.

Natali Phalén:

Det är litet oväntat. Och Institutet mot mutor är en ideell organisation, en ideell näringslivsorganisation som sedan starten, och sedan under senare år mer och mer, aktivt arbetar för att motverka korruption och öka tilliten i samhället. Och de arbetsmetoder som institutet arbetar med är framför allt två olika. Och den ena metoden är information och kunskapsspridningen på olika sätt. Att driva opinion i antikorrupsionsfrågan och förklara vad det här med korruption är och vad man kan göra åt den och bidra med praktiska och konkreta hjälpmedel och verktyg. Och det andra sättet som institutet arbetar på är att skapa regler, eller etiska regler som näringslivet ställer sig bakom, och som skapar en grund om hur man ska agera och bete sig på ett juste sätt i affärlivet och gentemot det offentliga. Och där har institutet en egen kod som heter Näringslivskoden. Har också varit pådrivare att skapa branschspecifika koder mot korruption som ett sätt att skapa en gemensam förankring för att hantera det här problemet.

Marie Strömberg Lindvall:

Har jobbet sett ut så här hela tiden eller har det förändrats under åren, är det någonting som har mejslats fram?

Natali Phalén:

Absolut, och fram till ungefär 2012 så var institutet inte en sovande organisation, det ska jag inte säga, men den var inte lika aktiv som det är i dag. Och det som hände 2012 var att man såg över strukturen för finansieringen för institutet och gjorde det till en självständig organisation. Det var fram tills dess en del av Stockholms Handelskammare som fortsatt är en huvudfinansiär. Men 2012 gjorde man en ny struktur med ytterligare finansiärer och i dagsläget är det en självständig organisation med tre så kallade huvudmän: Stockholms Handelskammare, Svenskt Näringsliv och Sveriges Kommuner och Landsting. Och fyra partnerorganisationer: Läkemedelsindustriföreningen, Svensk Handel, Sveriges Byggindustrier och Svenska Bankföreningen. Så att arbetet har helt klart trappats upp.

Marie Strömberg Lindvall:

Det här är ju då en näringslivsorganisation och jag arbetar på Konkurrensverket, en myndighet. Vad säger du om den här vikten av att näringslivet och myndigheter samarbetar kring de här frågorna?

Natali Phalén:

Det är jätteviktigt. För det första, om man pratar om korruption så är det ett gemensamt problem. Näringslivet måste ha myndigheter som är fria från korruption och fungerar på ett korrekt sätt. Näringslivet måste också ha ett väl fungerande näringsliv där man konkurrerar på justa villkor, inte med användning av mutor. Och för det behöver man dels ha samförstånd inom näringslivet men också få draghjälp från myndigheterna att gå på ageranden som inte är rätt. Och det andra är, att i och med att det här är ett gemensamt problem måste man gemensamt hitta lösningar för det. Man måste framför allt dela kunskap och gå samman för att skapa effektfulla åtgärder.

Marie Strömberg Lindvall:

Min bild, jag vet inte om den är korrekt du får rätta mig om jag har fel, men det är att vi pratar alltmer om korruption. Om att det är någonting som jag ser i samhällsdebatten på ett annat sätt än för ett antal år sedan tillbaks. Och ett sådant här återkommande påstående som dyker upp det är att vi har varit ganska naiva när det kommer till korruption. Att vi har varit litet blåögda som tror att det inte förekommer i Sverige till exempel. Men är det kanske så att vi var mer överseende förr, vi kanske ser allvarigare på till exempel vänskapskorruption i dag än vad vi gjorde för några år sedan. Vad säger du? Har du några reflektioner kring det här?

Natali Phalén:

Jag tror att det är en kombination. Och jag tror att vi har varit rätt naiva och blåögda. Här måste man tänka litet på var befinner sig Sverige på någon form av korruptionindex eller på någon korruptionskarta. Och Sverige är ett land som är, och under väldigt lång tid har varit bland minoriteten av länder där korruption inte är vanligt förekommande eller en del i samhällsstrukturen. Och det här är i sig positivt men det har nog också medfört att vi inte har sett korruption som ett problem och vi har inte pratat särskilt mycket om det här med korruption. Vi har också varit rätt naiva kring att det här inte är som det ser ut i resten av världen. Framför allt när man har gett sig ut på nya exportmarknader. Jag har ju sett att det har blivit fel när företag har gett sig in på svåra marknader. Men den här naiviteteten eller blåögheten börjar luckras upp. Framför allt så har media hittat ett intresse för att prata om korruption och skriva om korruption. Och förståelsen för vad korruption är och hur det kan ta sig uttryck i en svensk kontext har ökat alltmer. Och det är flera saker som spelar in, utöver medias påtryckningar, så har ju Sverige också fått en del kritik och inspel från internationella organ som har tittat på Sverige med litet andra ögon.

Marie Strömberg Lindvall:

Kan du ge något exempel på det? Det där var ju intressant.

Natali Phalén:

Det mest färska exemplet är en rapport som nyligen kom från GRECO, Group of European States against Corruption som genomfört en utvärderingsrunda av Sveriges åtaganden enligt konvektion mot korruption och där man i den rapporten pekar på, absolut att Sverige är lågt korrupt men att det trots det finns problem med korruption och det rör inte så mycket mutor utan framför allt vänskapskorruption.

Marie Strömberg Lindvall:

Då tänker jag litet grann på det här som du inledde att prata om, de här förtäckta konferensresorna, renoveringar och så vidare. Finns det ett mått av vänskapskorruption i det där då?

Natali Phalén:

Det tror jag. För det handlar ju i de delarna mycket om relationsskapande förmåner som ges inom ramen för någon form av affärsförhållande eller om man har en relation till varandra. Och det är också det vi ser mycket att det är det här vardagsnära, där man har ett umgänge, både professionellt och vänskapligt och så börjar man blanda in förmåner. Där det blir just en mutrisk och där många mutdomar meddelas. Men utanför det ligger just de här relationerna och vänskapsbanden och då kan man ställa sig frågan, att även om det inte blir mutor i det avseendet så kan det ibland angränsa till eller till och med vara korruption.

Marie Strömberg Lindvall:

Så om vi då litet grann återkopplar till min fråga där så kanske det är så att vi är mer vaksamma på det här i dag än vad vi var på kanske för ett antal år sedan. Att den här risken finns här?

Natali Phalén:

Det tror jag. Och det är väldigt positivt.

Marie Strömberg Lindvall:

Bra, jag går vidare. Är det någonting annat du vill säga i den frågan annars?

Natali Phalén:

Möjligt att man ska tillägga att utöver att vi har blivit mer vaksamma så har toleransnivån förändrats för vad man tycker är okej att ge eller respektive ta emot. Jag kan se att organisationers policyer stramas åt mer och mer. Både inom den offentliga sektorn och inom det privata näringslivet. Det är också ett tecken i tiden, att toleransen eller vad man accepterar att ge eller ta emot i form av förmåner inom affärsrelationer minskar mer och mer.

Marie Strömberg Lindvall:

Vad tror du det beror på?

Natali Phalén:

Det tror jag hänger samman med den ökade medvetenheten och också förståelsen för att affärer skapas bäst genom att man presterar och gör bra tjänster eller levererar bra produkter. Inte genom att man använder sig av olika typer av förmåner eller vänskapsband.

Marie Strömberg Lindvall:

Och det är litet grann så ni och du arbetar med att skapa den här medvetenheten. Kunskapen om det här.

Natali Phalén:

Exakt.

Marie Strömberg Lindvall:

Vi här på Konkurrensverket gav i höstas ut en rapport som heter Korruption som begränsar konkurrensen. Och i den här rapporten noterar vi att vi regelbundet ser indikationer på att det förekommer korruption i våra tillsynsärenden. Och det gäller både upphandlingstillsynen och konkurrenstillsynen. Om vi då håller oss till konkurrenstillsynen, där har vi indikationer att ca 15–20 procent av de ärenden som vi prioriterar för vidare utredning, ser indikationer på att det är korruption. Övriga siffran dig? Har du några reflektioner kring det där?

Natali Phalén:

Jag vet inte om överraskar är rätt ord, men jag tycker att det är väldigt intressant att lyfta korruptionsaspekten i förhållande till just konkurrenstillsynen. Man pratar ofta om att korruption och offentlig upphandling hänger ihop och att offentlig upphandling är ett riskområde för korruption. Där har vi en hel del kunskap, men just hur det påverkar konkurrensen eller hur det kan påverka konkurrenstillsynsärenden finns det mycket mindre kunskap om. Min första reflektion är att jag är väldigt glad över att vi får fram mer kunskap på det området. Sedan, om det förvånar, så har jag nästan slutat att bli förvånad över vad som kommer fram. Det är mer intressant än förvånande.

Marie Strömberg Lindvall:

Varför tror du att det här är någonting som man inte har lika stor kunskap om som när vi jämförde med upphandlingstillsynen där?

Natali Phalén:

Det är en jättebra fråga. Tror att inom upphandlingstillsynen så har man de här mer direkta sakerna man kan se. En upphandling tycks utfalla till fördel för en viss leverantör och du har dessutom flera andra leverantörer som brukar vara snabba att på påtala den typen av snedvridningar. Du har offentliga medel och

den granskning som det innebär och en vaksamhet på det området. Och motsvarande har vi inte riktigt på konkurrenstillsynen.

Marie Strömberg Lindvall:

Kan du ge något exempel på någonting som du har sett själv när det gäller hur korruption har begränsat konkurrens vid något tillfälle?

Natali Phalén:

Rent allmänt så skulle jag vilja säga att korruption är alltid konkurrensbegränsande fenomen, och tillåts korruption styra en affärsprocess så är det någonting annat än det rent affärsmässiga som ligger till grund för den. Och tar man den mest hårda kärnan av korruptionen, den råaste formen med mutor, så tycker jag om att jämföra det med doping. Du köper dig till en fördel. Det kostar en del pengar att köpa till dig fördelen men du presterar litet bättre, men du presterar ju bättre än vad du egentligen är. Och tar man bort det så har vi ett annat utfall, det vill säga att du mixtrar med konkurrensen och det är själva grunden i mutdelen inom näringslivet, inom affärsverksamhet. Och detsamma med korruption, är det du tävlar med relationer, så har du ju också mixtrat med konkurrensen som den är tänkt att fungera.

Marie Strömberg Lindvall:

Jag tänker vi ska återknyta litet till det du sade inledningsvis när vi pratade bl.a. om byggbranschen som stack ut. Vi gjorde här på Konkurrensverket en enkät runt årsskiftet som visar att 49 procent av de som är verksamma just inom byggbranschen tror att det finns karteller inom den egna branschen. Och det här är alltså vad man tror, man tror att det finns karteller inom den egna branschen. 71 procent tror att det förekommer korruption. Och jag tittade igenom er egen rapport, Mutbrott i Sverige 2018, som vi refererade till tidigare och där framgår det faktiskt att bygg- och anläggningsbranschen sticker ut i förhållande till andra branscher. Som sagt var, du nämnde det nyss här också. Varför är det så tror du, finns det något särskilt som gör den här branschen extra utsatt?

Natali Phalén:

Ja, det finns det. Det finns några särdrag inom byggbranschen som gör att den är särskilt korruptionsutsatt. Ett sådant är att branschen omsätter väldigt stora summor pengar. Och en stor del av den omsättningen är hänförlig till offentlig upphandling och offentlig upphandling är i sig ett riskområde för korruption. Dels för att där finns mycket pengar och dels för att inom offentlig upphandling förekommer mycket kontakter mellan den privata sektorn och den offentliga sektorn. Och i de kontakterna så finns det en ökad känslighet eller toleransnivå rent juridiskt för vad man får ge respektive ta emot. Byggbranschen är också en bransch som präglas av rätt mycket relationer. Olika typer av relationer mellan leverantörer som kan skapa kompisband och ge upphov till risker som svågerpolitik eller andra former av vänskapskorruption. De här relationerna tar sig ofta uttryck att det är ganska många leverantörsled och ganska komplexa och

svårgenomträngliga leverantörsstrukturer. Och där det är svårt att få transparens och klarhet så ökar också riskerna för korrupta ageranden. Och det ökar också möjligheterna att agera korrupt. Sedan så är det också så att branschen nog har haft en kultur, en bjudkultur och en kultur där det har förekommit förmåner, som man i och för sig har jobbat sig ifrån en hel del, men som med en del som fortfarande hänger kvar. Med det sagt vill jag ändå tillägga att byggbranschen, som är väldigt utskälld på det här området och också är riskexponerad, samtidigt gör väldigt mycket positivt. Man är väl medveten om de problem som man har dragits med och till delar dras med. Och man anstränger sig verkligen för att skapa förändring och det vet jag och ser jag att man faktiskt åstadkommer.

Marie Strömberg Lindvall:

Jag ska inte säga att jag blir jätteöverraskad när du nämnde byggbranschen inledningsvis här i podden som ett extra riskutsatt område. Det räcker ju faktiskt att öppna vilken morgon- eller dagstidning som helst så dyker de här sakerna upp. Så är det ju tyvärr. Men däremot blir jag litet nyfiken på att du nämnde vård också. Det hade jag nog inte gissat om du hade bett mig att gissa. Hur ser det ut där?

Natali Phalén:

Vård- och omsorg skiljer sig väldigt mycket från byggbranschen. Och det som gör att den är särskilt riskutsatt är någonting helt annat och det är framförallt de många relationer som finns där mellan enskilda anställda och de som tar del av framför allt omsorgstjänster. Och det vi ser i de rättsfall som kommer upp är att den här typen av relationer ibland skapar gränsdragningsproblem mellan ens yrkesmässiga roll och privata rollen. Vi ser att anställda ibland får och ibland också tar emot gåvor från brukare som man utför tjänster åt och ofta under förevändning att det parallellt med yrkesrelationen utvecklats en personlig relation. Och ibland så är de här gåvorna ganska långt efter avslutad anställning, vilket ännu mer luckrar upp den här upplevda gränsen av yrkesmässig och privat roll.

Marie Strömberg Lindvall:

Så beröringspunkten mellan de här två branscherna det är ju relationer alltså.

Natali Phalén:

Ja. Precis.

Marie Strömberg Lindvall:

Litet olika sorts relationer men ändå relationer som finns i båda de här branscherna som gör att man på något sätt är mer exponerad då. Du nämnde det själv, jag tänkte vi ska ta det ett varv till, du pratade just om offentlig upphandling som ett riskområde. Det måste vi fördjupa oss litet grann i. Det är ju även så att vi i våra tillsynsärenden på upphandlingsområdet har sett indikationer på att det förekommer korruption och i ca 5–10 procent av de ärenden vi prioriterar för

utredning har vi sett de här indikationerna. Du har nämnt det litet grann, varför upphandling är ett riskområde, men utveckla gärna det litet mer för det är ju förstås en intressant fråga.

Natali Phalén:

För det första att det omsätts väldigt mycket pengar inom ramen för offentlig upphandling och där det finns pengar finns det alltid korruptionsrisker. Därtill kommer att vinna ett offentligt kontrakt kan för många leverantörer vara otroligt viktigt. Och det här kan skapa starka incitament att försöka påverka eller tillförsäkra sig själv ett kontrakt. Den delen rör framför allt mutaspekten och mutrisken inom ramen för offentlig upphandling. Men jag skulle säga att de största korruptionsriskerna, i varje fall i svensk kontext för offentlig upphandling, ligger inte i mutdelen utan de ligger i risker för favorisering av leverantörer, risker för svågerpolitik eller att man gynnar ett bolag som man har någon form av koppling till via vänskapsband eller släktband på något annat sätt. Det vill säga de här litet mer, inte mjuka, men litet mer svårgreppbara ibland delarna av korruption. Och inom just offentlig upphandling så tycker jag att det är ganska tydligt att det mer handlar om risk för den typen av korruption. När jag är ute och pratar kring korruption och offentlig upphandling där jag rätt ofta tyvärr möter bilden av att korruption är ganska vanligt förekommande i offentlig upphandling i Sverige. Och då pratar man inte just om mutor utan om olika typer av favoriseringar och liknande.

Marie Strömberg Lindvall:

Och då är vi tillbaka och pratar relationer igen.

Natali Phalén:

Ja.

Marie Strömberg Lindvall:

Så där hamnar vi ju på något sätt, igen.

Natali Phalén:

Exakt.

Marie Strömberg Lindvall:

Någonting mer som du tycker du vill framföra när det gäller just den offentliga upphandlingen och de risker som finns där?

Natali Phalén:

Det som jag tycker är viktigt, som ett viktigt medskick, det är att korruption är skadligt i sig men uppfattningen att korruption förekommer kan faktiskt vara minst lika skadligt. Och framför allt för konkurrensen, om man vill få in många anbud. Och därför så är det viktigt när man jobbar med offentlig upphandling att hela tiden säkerställa att de beslut som fattas, att de upphandlingsdokument som

upprättas, inte upplevs som vinklade och att det finns en tydlighet kring hur man kommunicerar även utifrån ett antikorrupsionsperspektiv.

Marie Strömberg Lindvall:

Så uppfattningen om risken för korrruptionen är minst lika allvarlig som de facto att det kanske finns korrruption?

Natali Phalén:

Ja, i förlängningen. För får man uppfattningen att till exempel en kommuns upphandlingsenhet är korrupt och alltid premierar en viss leverantör så kommer det leda i förlängningen till att andra leverantörer inte vill lägga anbud. Och då dödar man ju effektivt konkurrensen på det sättet.

Marie Strömberg Lindvall:

Precis. Och då har vi landat i frågan om konkurrens igen då som vi pratade om tidigare. För att ta det här från någonting som är nästan raka motsatsen till relationer då. Det här stämmer ju kanske inte egentligen, men digitalisering.

Natali Phalén:

Ja.

Marie Strömberg Lindvall:

Digitalisering är ju också, jag menar digitalisering finns överallt, alla områden i samhället digitaliseras i rask takt och inte minst är det viktigt för oss här på Konkurrensverket. För att det ändrar ju spelreglerna för många branscher och marknader. Och många gånger är de här spelreglerna dessutom ganska oklara. Tittar ni på kopplingen mellan digitalisering och korrruption på något sätt? Kan man tänka sig att det ökar risken eller minskar risken? Jag försöker hitta den här litet diffusa kopplingen till relationer.

Natali Phalén:

Nej men där någonstans så kan man väl säga att därom tvista de lärde just nu. Det är ett ganska hett ämne inom antikorrupsion att prata om digitalisering och hur AI i olika former av ny teknik som blockkedjeteknik kan hjälpa till och bidra i kampen mot korrupsion. Och det finns en ganska stark enighet om att teknik kan absolut vara ett hjälpmedel mot korrupsion, bland annat genom att öka transparensen och minska, som du säger, inblandningen av relationer. Pratar man om offentlig upphandling så är användning av teknik eller elektroniska anbud bland det bästa som kan hända för att minska korrupsionsrisker förknippade med anbudshandlingen som ett exempel. Samtidigt, teknik är ju inget eget väsen det blir ju vad man gör det till. Så om det finns olika typer av fördomar involverade till exempel i framtagandet av en AI-teknik i samband med rekrytering så kanske man kommer ifrån problemet med svågerpolitiken i viss rekrytering men det bygger in ett större systemfel. Så allting kommer ändå tillbaka till grundläggande

etik och vilka värderingar vi har och hur vi ska skapa de bästa förutsättningarna för rättvisa möjligheter.

Marie Strömberg Lindvall:

Så här kan man tänka sig en utveckling som går åt två olika håll nästan. En som faktiskt innebär att vi får verktyg som gör att vi kan komma till rätta på ett ganska bra sätt med den här typen av frågor, men en risk som löper åt andra hållet.

Natali Phalén:

Precis.

Marie Strömberg Lindvall:

Jag vet inte hur jag ska uttrycka det, skapa ökade förutsättningar kanske jag kan säga.

Natali Phalén:

Ja, eller i varje fall tror jag att vi förenklar väldigt mycket genom att säga att digitalisering är en universallösning på allt typ av korruptionsproblematik. Det kan rätt använt och på många områden vara ett hjälpmedel för att mota bort korruptionsriskerna och minska korruptionsriskerna. Men det kommer samtidigt öppna upp nya utmaningar och alla vet vi inte om än. Men det är inte en mirakellösning.

Marie Strömberg Lindvall:

Absolut, någonting att hålla ögonen på i allra högsta grad.

Natali Phalén:

Absolut.

Marie Strömberg Lindvall:

Vi kastar oss vilt från det ena ämnet till det andra här. Nu skulle jag också vilja prata litet Agenda 2030. Jag vet att du på många sätt är engagerad i Agenda 2030 och de frågorna som berörs där. Hur och på vilket sätt? Du får gärna säga någonting om Agenda 2030, också vad det är.

Natali Phalén:

Absolut. Agenda 2030 är de sju globala mål, som de kallas, som världens ledare har kommit överens om att man ska jobba gemensamt mot fram till och med 2030. Och det här är grundläggande mål som ska göra världen bättre med mål som till exempel ingen fattigdom, ingen hunger, god hälsa och utbildning för alla. Agenda 2030 har lett till ganska intensiva arbeten här hemma i Sverige där man på olika sätt försöker samverka och hitta möjligheter för att uppfylla de här målen. Det sätt som vi på Institutet mot mutor arbetar med Agenda 2030 det är att koppla frågan om korruption till hållbarhetsagendan. Och där ska jag börja med att säga att det finns ett delmål i Agenda 2030 som tar sikte på just korruption, ett delmål som heter 16.5 som säger att vi ska väsentligt minska alla former av

korruption och mutor. Men vad vi jobbar med är att öka medvetenheten om att det här kan inte behandlas bara som ett delmål, utan frågan om antikorruption utgör faktiskt en förutsättning för att vi ska komma framåt med i princip alla mål som finns i agendan.

Marie Strömberg Lindvall:

För vår del här i Sverige, så vad skulle du säga att vi ska lägga fokus på i det här för vår egen del, i vårt eget arbete?

Natali Phalén:

Då tänker du på, med nationella glasögon?

Marie Strömberg Lindvall:

Ja.

Natali Phalén:

Man kan ju börja fundera på flera delar, men hållbara städer till exempel är ju ett mål som är aktuellt i förhållande till korruption i Sverige där vi måste titta på, har vi en sund byggbransch eller förekommer det korruption där som sätter krokben för att fylla det målet. Har vi tillräcklig koll på att det inte kommer in läkare med köpta examen in i vårt vårdssystem som gör att vi underminerar målet om god vård. Hur säkerställer vi fortsatt hög tillit i samhället så att folk tycker att det är viktigt att prioritera sopsortering. Och anledningen till att jag säger det är att det till och med finns studier som visar att låga grader av korruptionsnivåer har en direkt påverkan på enskilda personers vilja att sopsortera sina hushållssopor. Och det säger ju också någonting om hur viktigt det är med en låg grad av korruption och hög grad av tillit i ett samhälle. För det är kittet som gör att vi litar på våra politiker och att vi går med på att göra positiva reformer.

Marie Strömberg Lindvall:

Så tillit och relationer. Vi kommer tillbaka till den typen av litet mjukare frågor i grund och botten här hela tiden. Att vi ska känna tillit till varandra. Vi ska ha goda, sunda relationer.

Natali Phalén:

Exakt.

Marie Strömberg Lindvall:

Du har det senaste halvåret fått en massa fina utmärkelser. Du har utsetts till en av Sveriges mäktigaste kvinnor i kategorin samhällsförändrare och du har dessutom utsetts till en av landets främsta kvinnliga chefer upp till 35-års ålder. Jag förstår att det här handlar förstås om att du driver de här frågorna med väldig kraft och energi. Men för att knyta ihop säcken litet grann och sluta där vi började, säger det också någonting om det här ökade intresset för de här frågorna i samhället.

Natali Phalén:

Ja, i allra högsta grad. Och jag ser att vi pratar om antikorrupktion i dag på ett sätt som vi inte gjorde för bara några år sedan och definitivt inte för ytterligare några år till sedan. Och man måste ibland ta ett steg tillbaka och sätta det här med förståelse för korruption i ett historiskt perspektiv. Och titta på att trots allt så har utvecklingen på de åtgärder som görs gått ganska snabbt. I slutet på 90-talet kunde man i Sverige göra avdrag för mutor som betalades utomlands. Det är inte så längesedan och då hade man definitivt inte den kunskap som vi har nu. Det andra utöver en ökad kunskap om antikorrupktion är att jag tycker att det är en stark och positiv trend i samhället att man efterfrågar integritet och etik och det är någonting som värderas väldigt högt. Och inte minst utav den kommande arbetsgenerationen tillsammans med transparens. Så att allt det här gör att jag ser att antikorrupktion i allra högsta grad är en fråga i tiden, även om jag inte än tycker att den har fått riktigt den uppmärksamhet den förtjänar.

Marie Strömberg Lindvall:

Så om du skulle få önska någonting, att så här skulle jag vilja att vi jobbade med de här frågorna. Hur skulle du vilja se att arbetet såg ut framåt? Jag tänker dels på dig själv i din egen organisation men på ett ännu bredare fält än så.

Natali Phalén:

Jag skulle vilja att medvetenheten om hur viktig fråga det här är lyfts ännu mer. Att alla förstår att det här är faktiskt en grundläggande samhällsfråga där vi alla har ett gemensamt ansvar. Och på det temat skulle jag önska ännu mer öppenhet kring vilka utmaningar som finns kring korruption och vad man stöter på. För jag upplever att vi pratar mer om korruption men korruption är för många organisationer fortfarande ett rätt laddat begrepp där man inte vågar vara transparent. Och det hämmar utvecklingen och möjligheterna att jobba mot korruption, för vi får inte upp problemen i tillräckligt hög utsträckning till ytan. Så jag skulle vilja att vi spräcker det här taket som verkar ligga över och hämma oss från att prata rent konkret hur det ser ut i verkligheten så att vi faktiskt kan börja attackera problemen mer.

Marie Strömberg Lindvall:

Men om man vill komma till rätta med korruption i Sverige, vad är medicinen? Hur ser receptet ut?

Natali Phalén:

Det är inte en jätteenkel fråga att svara på men det finns några saker man kan lägga i den här medicincocktailen. En sådan sak är transparens och öppenhet kring beslutsprocesser och hur saker fungerar, det andra är medvetenhet och kunskap så att alla har en rimlig chans att förstå hur ens agerande uppfattas. Och vad det är man eventuellt gör i vissa fall och att det till och med kan angränsa till eller vara korruption. Och dit kommer vi ju inte om vi inte pratar om korruption, hur det ser ut eller vad det är i praktiken.

Marie Strömberg Lindvall:

Samtal på flera olika nivåer med andra ord.

Natali Phalén:

Precis.

Marie Strömberg Lindvall:

Och med det säger vi tusen tack till Institutet mot mätors generalsekreterare Natali Phalén. Tack så hemskt mycket för att du kom hit och pratade med oss.

Natali Phalén:

Tack själv.

Marie Strömberg Lindvall:

Du som har lyssnat på podden, om du är intresserad av att titta närmare på den rapport som har nämnts här under pratet i podden som heter Korruption som begränsar konkurrensen, så finns den att ladda ner på vår webbplats konkurrensverket.se. Jag heter Marie Strömberg Lindvall. Tack för att du lyssnade.